

A város nevezetességeinek bemutatása

Készítette a Boszik csapata

Kedves Látogató!

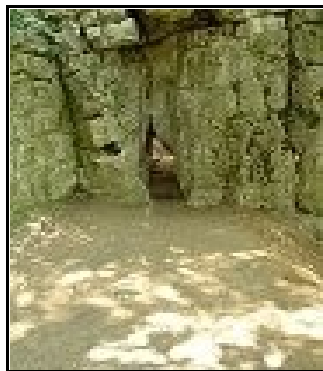
Köszöntjük városunkban, ami most lépett bele a „nyugdíjas korba”, betöltötte 60. évét. A városok életében ez nagyon fiatal kornak számít. Kérjük, válasszon, mit akar megismerni a felkínált látnivalókból!

Ha a város történetére, a bányászat vagy a nemzetiségek kultúrájára kíváncsi, válassza a következőket!

A város jelképe a Turul-emlékmű

Tatabánya története a hozzáfűződő legendákban igen gazdag. Kézai Simon krónikája szerint a honfoglaló magyarok Bánhidánál semmisítették meg Szvatopluk morva fejedelem seregét. Ez a legenda ugyan nem igaz, mert Szvatopluk a magyar honfoglalás idején már nem élt, de pont ez bizonyíték arra, hogy mennyire fontosak a legendák. Ebből a regéből született Feszty Árpád: Bánhidai csata című híres festménye és Donáth Gyula milleneumi Turul madár szobra is, amely a gerecsei Kő-hegy csúcsán áll, s ami a város címerállata és szimbóluma is. A madár kiterjesztett szárnyainak szélessége 14 méter, a karmai között tartott Árpád-kard 12,5 méter hosszú, 1992-ben a szobrot felújították Madarassy Walter alkotásával, a régi váz az Ipari Skanzenben látható. Közép-Európa legnagyobb madáralakja.

A Szelim-barlang

Gerecse Barlangkutató

*A barlang a Kő-hegyen a Turul-
emlékműtől nem messze Tatabánya egyik legszebb kirándulópályája, hatalmas szádája már messziről látható. 42- 45 m hosszú, 12-14 m széles csarnoka van több oldalággal és két bejárattal. Kupolája beszakadt, 7 méter széles kürtőjét a fennsíkon körbe lehet járni. A második kürtőt nem régen bontotta ki a*

és Természetvédő Egyesület, s remény van arra, hogy a barlang tovább folytatódik. A helyi monda szerint a török időkben az ide menekült hét falu lakosságát Szelim pasa elpusztította. A barlangban az 1930-as években Gál István végzett ásatásokat, de ennek az eseménynek nyomát nem

találtak. Igaz, a 19. század végén egy jóságos bánhidai anyóka, Oroszlánszkiné hátára kötött batyuban lehordta az ott talált csontokat és ezek későbbi elemzésekor kiderült, hogy tatárjárás koriak. A kerámiák is ebből az időből származnak. A XVIII. században Bél

Mátyás leírása szerint itt egy Szent Vid nevű remete élt, ezért hívták a barlangot Szent Vityuknak is.

A városi Önkormányzat egy geológiai és botanikai tanösvényt építtetett, és a barlangig új lépcsősort, kivilágítással.

A város története, a bányászat emlékei

Kiállítások:

Tatabánya és környéke az őskortól 1947-ig, a várossá alakulásig

A Tatabányai Múzeum állandó kiállítása a város mai területének történetét mutatja be az első ember megjelenésétől kezdve az 1947-es várossá alakulásig.

A legkorábbi emlékműanyag - a mintegy 50-100 ezer évvel ezelőtti kő- és csonteszközök - a város fölötti Szelim barlangban megtelepedett vadász törzsektől származnak. A későbbi történelmi korok kultúrái is megjelentek a vidéken. A gazdag régészeti anyagból említésre méltóak a sajátos díszítésű kerámiáiról "mészbetétes edények népének" nevezett kultúra jellegzetes díszítésű, emberalakos edényei, és a halomsíros kultúra népéhez köthető bronzkincs lelet. A látogató érdeklődésére tarthatnak számot a kiállításon látható bronz, és vaskori sírrekonstrukciók.

A népvándorlás korának kiemelkedő jelentőségű helyi emléke, az avarokhoz kapcsolható, szarvasagancsból készült, mitikus lényekkel díszített sótartó. A honfoglalás és az Árpádkor emlékei is nagy bőségben kerültek elő Tatabányán. A korra jellemző kerámialeletek mellett különösen érdekes a Tatabánya-Bánhidán talált 3800 darabos XIII. századi éremlelet.

A város területén élő középkori falvak fejlődésének a török hódítás vetett véget. A kiállítás második nagy egysége az újraterlept falvak életének bemutatásával kezdődik. A vidék fejlődését alapvetően meghatározta a XIX. század végén itt felfedezett szénvagyon.

A bányászat fellendülésével együtt járó életmódbeli, gazdasági és szociális változásokat enteriőrök szemléltetik: bányairodát, földalatti bányarészletet, erőmű és laboratórium belsőt tekinthet meg a látogató. A bányászok betegsegélyező szervezetének, a bányatárspengztárnak díszes egyesületi ládája (a kiállítás egyik figyelemre méltó darabja) és a harmincas évekből orvosi rendelő együttesen jelzik az egészségügyben jelentkező új szervezeti formákat és az ezzel járó magasabb színvonalú ellátást. A közösségi élet és

szórakozás új formáival ismerkedhetünk meg a munkás kaszinó, és az "Edison" mozgóképszínház belső tereit felidéző enteriőrök segítségével.

A változások eredményeképpen létrejött sokszínű településképet - melyben a falusi részletek a városias üzleti negyeddal, a munkás lakótelepek a tisztviselői villasorokkal keveredtek - nagyméretű település fotók, és különböző viseletek segítségével mutatja be a kiállítás.

Boglár Lajos etnográfus dél-amerikai néprajzi gyűjteménye

1989-ben nyílt meg az amazóniai indiánok életét bemutató állandó kiállítás. A gyűjtemény összeállítója, Boglár Lajos néprajzkutató több mint harminc éve tanulmányozza a dél-amerikai törzsek életét.

A "Hogyan gondolkodnak", "Hogyan laknak", "Hogyan táplálkoznak" és "Hogyan viselkednek" rendezői elv alapján összeállított kiállításon nem csak az indiánok mindennapi életébe pillanthatunk be, de gazdag formakincsű és mintavilágú kézműves termékeiken túl képet alkothatunk a törzsi művészetről, a közösség világképéről, rítusairól. Megismerkedhetünk a vallási vezető, a sámán maga készítette rituális eszközeivel, hangszereivel, maszkjaival, melyek közül leglátványosabbak a hangyászmedvét, majmot ábrázoló maszkok.

A kiállítás legnépszerűbb darabjai a tolldíszek. "A különféle tolldíszek olyan ékszerek, jelvények, jelek, melyek viselőjük nemére, korára és a törzsön belüli rangjára utalnak. A tollművészet nagymesterei, a braziliai indiánok tetőtől talpig 36 tolldísz típust különböztetnek meg." (Boglár Lajos)

Élő múzeum, élő hagyomány az Ipari Skanzenben

Az 1988-ban megnyitott ipari skanzen az első olyan természetes környezetben kialakított szabadtéri múzeum Magyarországon, amely az ipari munkások, elsősorban a bányászok élet- és munkakörülményeit hivatott hitelesen bemutatni, s amelynek fontos célja a bányász hagyományok életben tartása.

A tatabányai medence 1896-1987-ig 170,5 millió tonna szenet adott az országnak. A 26 akna és 5 külfejtés közül ma már csak egy akna látható, amely szabadtéri bányászati múzeum lett. A szabadtéri bányászati múzeum kialakításánál az "öreg", XV-ös akna minden fontosabb külszíni létesítménye eredeti állapotában maradt meg, így a látogató már belépésekor képet kap egy bányai üzem külszínéről.

A bejáratától balra található az egykori fürdő épülete. Ma modern képzőművészeti időszakos kiállítások és a Lois Viktor hangszerszobrait "Hangfürdő" címmel bemutató állandó kiállítás színhelye. Itt a szobrok fém alkatrészekből állnak és a diákok kedvükre adhatnak rajta „vájtt fülűeknek” koncerteket. Itt áll az eredeti Turul-emlékmű fém váza, amit még Donáth Gyula tervezett. (Egy tatabányai cukrász cukorból készítette el a szobor kicsinyített mását, mely a fő épületben található a Közművelődés Házában.)

Az üzem műszaki-gazdasági vezetése az irodaépületben dolgozott, itt végezték irodai munkájukat az aknászok, főaknászok, bányamérnökök, geológusok, itt volt az üzemiroda, ahol a dolgozók ügyes-bajos dolgaikat intézték. Ma ezek a helyiségek szolgálnak az állandó és időszakos kiállítások helyszínéül. Láthatunk egy üzemi vezetői irodát, valamint bányamérnökséget - térképszállal. Sajátos hangulatot áraszt az egykori felolvasó is (faléz, vorlesen=felolvasni), ahol az aknászok osztották ki a napi feladatokat a bányászoknak a leszállás előtt. A lámpakamrában - ahol valamikor a bányamunkához nélkülözhetetlen lámpákat vették magukhoz a bányászok - ma a tatabányai erőmű történetét bemutató kiállítás tekinthető meg.

Különböző makettek, amelyeket lehet mozgatni, csörögnek, utánozzák az eredetit a diákok nagy örömeire.

Az aknaudvar közepén áll az acélszerkezetű aknatorony az ún. depressziós házzal. A személy- és anyagszállítást a függőleges aknában mozgó kasokkal végezték, amelyeket a szállító gépházban látható monumentális aknaszállítógép mozgatott. A külszínről egy rövid "lejtős aknán" sétálhatunk a föld alatti bemutatóterembe. Ez a bemutató táró, ahol a szénbányászat történetét szinte egy földalatti időutazással lehet megnézni.

A szabadtéri gépbemutatóon a korszerű bányászati gépek és berendezések sok típusa látható, melyeknek működését szakavatott vezetők magyarázzák el. A gépekbe be lehet mászni, meg lehet fogni alkatrészeit.

A skanzen egyik legkeresettebb látványossága az 1996-ban megnyitott régi bányász lakóház, a „hatajtós”. Ez az élet-módtörténeti kiállítás. A tatabányai bányászkolóniák jellegzetes épületében a bányászok különböző rétegeinek életkörülményeiről kaphat képet a látogató. A korhűen berendezett lakásokban a századfordulótól az 1940-es évekig

követhető nyomon a lakáskultúra alakulása.

Mesterségek háza – ahol néhány alkalommal újra éled a mesterség, friss péksüteményt lehet kapni, a suszter cipőt talpal, a borbély borotvál. A fényképész a 20. század eleji hangulatú műtermi képet készít, Stingl néni jelmondata: „Amilyen pofát vágysz, olyan

képet kapsz”. Látható még: bányaigazgatói lakás, bányászat a képzőművészetben, ásvány és kőzettár, Villám nyomda.

Az iskolatörténeti emléanyag gyűjtése már a kezdetektől egyik meghatározó, fontos területét képezi a Tatabányai Múzeum gyűjtőmunkájának, melynek eredményeként értékes és országosan is jelentős tankönyv-, taneszköz- és bútorgyűjtemény jött létre a 80-as évek elejére.

Az iskolatörténeti kiállítás a skanzen területére történő telepítésével szakmai szempontból teljesebbé vált a kép az egykori bányatelep életéről, így a látogatók a múzeum életmód-történeti kiállításait koncentráltan, egy helyen tekinthetik meg. 2006. szeptember 2-ától két berendezett tanterem várja a látogatókat: az első az 1930-as évek telepi iskoláinak hangulatát idézi fel, míg a második a történelmi közelmúltba, a múzeumlátogatók jelentős részének gyermekkorába kalauzol az 1960-70-es éveknek megfelelően berendezett osztályteremmel.

A kiállítások mellett múzeumpedagógiai rendezvények otthona is lesz az új iskolaépület, melyben új kezdeményezésként múzeumpedagógus fogadja majd a bejelentkező diákcsoportokat, akik a tárlatokhoz kapcsolódó, megadott témakörökből választott drámapedagógiai órán vehetnek részt 1920-1940 közötti vagy 1960-as évekbeli tanórán. Az első bemutató tanítást a megnyitó alkalmával nézhették végig az érdeklődők.

Talán nem véletlen, hogy a Tatabányai Múzeumot 1997-ben az „Év Múzeuma” címmel tüntették ki.

A Múzeum és a Vértes Volán együttműködése nyomán elindult újra egy régi, farmotoros Ikarusz nosztalgiajárat.

A különleges járaton idegenvezető mutatja be Tatabánya történetét, mesél a nosztalgiajárat létrejöttéről is.

A járat a Mártírok útján halad majd és minden megállóban megáll. A Turul parkerdőben az utazók megismerkedhetnek az emlékmű környezetével, majd a busz leviszi az érdeklődőket az ipari skanzenbe is, amelynek párja csupán Wales-ben látható.

Az Alsógallai Német Tájház

Az egykor önálló Alsógallára 1733-ban, Esterházy József gróf telepített

németajkú lakosokat. A zavaros történelmi múlt - kitelepítések, asszimilációs kísérletek - ellenére sikerült megőrizni nyelvüket, szokásaikat, népviseletüket.

Az alsógallai Hagyományőrző Alapítvány néhány éve megkezdte a még fellelhető tárgyak, eszközök, bútorok összegyűjtését. Az anyagot az 1800-as években épület iskola tantermeiben rendezték be.

Láthatók itt a német ősök használati tárgyai, munkaeszközei, a népviselet megmaradt darabjai egyaránt. A bemutatót gazdag fotóanyag teszi színesebbé.

Szlovák tájház Bánhida

A Szlovák Kisebbségi Önkormányzat a Bánhida Baráti Kör és számos támogató segítségével 2006-ban nyílt meg a régi iskolamúzeum épületében a szlovák lakosság mindennapjait, szokásait, népviseletét bemutató kiállítás.

